

KÖZEGÉSZSÉGÜGY A SZOVJETUNIÓBAN

(Megjelent a Hrvatska Naklada kiadásában, „Narodno Zdravlje u Sovjetskom Savezu“).

Ez az első részletes, összefoglaló munka a Szovjetunió közegészségügyéről a jugoszláv sajtóban. S bár tizenhat orvosmunkatárs kollektív gyűjteménye, mégis egységes, általános és kimerítő képet nyújt a közegészségügy fejlődéséről, és annak jelenlegi állásáról az Sz. U.-ban. A közegészségügy a polgári társadalom mostoha gyermeke, amely elkülönítve a gyakorlati és kutató tudományos ágaktól, csak kis részt foglal el az orvostudományban és még kisebb jelentőséget annak társadalmi alkalmazásában. Éppen ezért elkezdtek a szerzők először általánosságban ismertetni a közegészségügy jelentőségét a polgári és a szocialista államformában. Egy példán könnyen tudjuk majd érzékelteni azt a különbséget, amely a kutató munka kifejtésében és társadalmi vonatkozásaiban mutatkozik a két társadalomban. Míg a polgári társadalomban „idealisztikus” alapon folyik a kutató munka, „humanista” amerikai trósztró mágnások adományából vagy örökségéből elvonatkoztatva a gyakorlati orvostudománytól és figyelembe nem véve a betegségek társadalmi — gazdasági gyökerét, addig a szocialista társadalomban dialektikus módszerrel a társadalom-gazdasági berendezésnek megfelelőleg az egyének általános jólétének emelésére törekszik; nem jótékony adományokból hanem társadalom-gazdasági szükségszerűségből végzik, szoros kapcsolatban az általános terapeutikus profilaktikus (gyógyító és betegséget megelőző) intézményekkel, hogy azután ennek a tudományos kutatásnak eredményét a leghatékosabb néprétegek élvezhessék. Azt hiszem ezen a példán láthatjuk, hogy minden ideális-humanista törekvés mellett a polgári társa-

dalom kutató intézetei csak részleges munkát végezhetnek, mert ennek eredményeit a legjobban esetben is csak egy bizonyos jóléti fokot elért rétegnek alkalmazhatják. — Ez a tudományosan fölépített közegészségügyi rendszer húzódik végig a Szovjetunió minden egészségügyi ténkfelépítésén. Nem akarunk kitérni a könyv minden fejezetére, bár ezt lényegében megérdemelné, mint pld. az orvos és beteg viszonya az új társadalmi gazdasági rendszerben, az orvostudomány és utánképzés jelentőségére és annak technikai kivételére. Mindazonáltal egy-két kérdésre részletesebben ki kell, hogy térjünk, mert ezeknek életfontosságú jelentőségük van úgy a népesedést mint a „társadalmi” betegségek elleni küzdelmet illetően.

Az anya és csecsemővédelem megszervezése és annak legszélesebb keretekben való keresztülvitele egyedülálló korunkban. Vannak, mint már előbb említettük a polgári-társadalomban jótékony, humanisták, jótékony hölgyek és egyesületek, akik ezt az „idealisztikus” szép célt tűzik maguk elé, azonban rendszerint az anyagiak elégtelensége folytán a rászorulóknak csak kisszámú, mondhatni jelentéktelen része jut a kívánt segítséghez. Nem így a Szovjetunióban. A dolgozó anyának kijáró nyolc hetes szabadság a szülés előtt és ugyanannyi a szülés után teljes fizetés mellett, a szülőotthonok ingyenes igénybevétele, az újszülöttnak táplálkozására és gondozására szükséges előírások ismertetése, a konzultációs ambulanciák kiterjedt hálózata, a bölcsődéknek és gyermekotthonoknak a legmesszebbfekvő falvakig kiterjedő láncolata biztosítja az anyát és gyermekét egészségének megővéséről. Nagy gondot fordítanak a gyermek fejlődésére és bizonyos a mi társadalmunkban gyakoribb megbetegedéseknek (amigokór, gyerektuberkulózis) eredményes leküzdésére.

Az abortusz-kérdés a polgári közegészségügy szomorú fejezete: fiatal anyák ezrei pusztulnak el

évente nem szakértő kezek műtétei következtében, minthogy minden polgári bűnügyi törvénykönyv népszaporodási célból tiltja az abortusz elvégzését, kivéve a súlyos egészségügyi okokat. A közép-európai diktatúrák hatalomra jutásuk után nagy hangon hirdették és propagálták a többgyermekes házasságot, sőt bizonyos egyszeri adománnyal a házassághoz kötött szaporulatát igyekeztek elérni. Amde elfelejtkeztek a fizetések és munkabérek reális értékének fel-emeléséről, sőt amíg „szent háborús célok” nevében tíz és tizen-négy órára tolták ki a társadalmilag szükséges munkaidőt, addig a bérek és fizetések névleges értékét sem emelték fel.

A Sz. U.-ban 1920-ban a polgárháború pusztításai után a teljesen lezűlött ipar és mezőgazdaság mellett a lakosság életmódi szükségszerűen nem emelkedhetett olyan fokba, hogy a leendő generációról teljes mértékben gondoskodni lehetett volna. A népbiztosok tanácsa ekkor egy dekretummal elismerte az u. n. „szociális indikácót” (társadalom-gazdasági okokból való javallat) és ezáltal lehetővé tette, hogy az anva egy része megszabaduljon a ránézve akkor még terhes gyermekáldástól. A gazdasági élet újjászervezése után és a terfgazdálkodás keresztülvitelével az anya jólét annyit emelkedett, hogy 1936-ban nem állhatott fenn már semmi gazdasági ok, hogy a születendő gyermek felől az anva és a társadalom kellőképpen ne gondoskodhasson. A dialektikus módszernek a közegészségügyben való alkalmazása sehol sem mutatkozik meg tisztábban, mint épen ezen törvény eltörlésében, amikor egyidejűleg ennek megfelelő mértékben kritériumot adtak a szülő-otthonok, bölcsődék és napköziotthonok számára, hogy ezáltal az ugyanakkor meghozott új törvényből származó szaporulatnak ezek az intézmények megfeleljenek. Nem kívánunk itt még statisztikákra is kitérni, de elképzelhető, hogy a halálozás esetéket mi-

lyen kis százalékra sikerült lenyomni a jól felszerelt intézetekben szakorvosok által végzett abortuszok körösztülvitelénél.

A fertőző betegségek, (tuberkolózis, nemibetegségek) elleni küzdelem szintén óriási összegek felhasználásával olyan intézmények megteremtéséhez vezetett, amelyek nem csak a betegségek gyógyításánál hanem azok megelőzésénél is fontos szerepet játszanak. A prostitúció elleni küzdelem ilyen körülmények között a testi és lelki gyógykezelés alkalmazásával óriási eredményeket mutatott föl. Ismertek az u. n. profilaktóriumok, ahol a betegen kórházba kerülő prostituáltat, mint a cári rendszer örökét, nemcsak betegségének gyógyításában részesítik, hanem egyben társadalmilag hasznos foglalkozási ágat választhat és abban teljes kiképzést is nyer. Nem ritkák az ilyen egykori „tévedt nők” közül kikerülő orvosok vagy mérnökök sem.

Az alkoholizmus elleni küzdelem sem okozott ilyen körülmények között nagyobb nehézséget, a rendszeres propagandát az alkohol tartalmú italok hozzáférhetőségének megnehezítésével kötötték egybe. Mert hisz tudjuk, hogy a munkások régi „szórakozóhelye” az alkoholbűztől átítatott kocsmák helyett, a higiénikusan megépített klubok szolgálnak a munkás szabadidejében a szellemi felfrissülés, munkautáni szórakozás helyéül.

A felsorolt egészségügyi intézmények, orvosi gyógykezelés és gyógyszerek minden szovjetpolgár részére hozzá férhetők és ingyenesek. A társadalom biztosítás — betegség, baleset, öregség — esetén — mintaszerűen van megszervezve és ennek keresztülvitelében nem csak a szakemberek, hanem az egész közösség tevékenyen részt vesz.

Ez a munka igényt tart nemcsak az orvosközönség érdeklődésére, hanem az u. n. laikus közönség figyelmére is.

Antonovics Dezső